

Aniara dagen 12 oktober 2016

När Harry Martinsons Aniara för 60 år sedan publicerades i oktober 1956 var kärnvapenhotet en grym realitet. Skräcken för en ödeläggande katastrof störde många människors nattsömn. Man fruktade att ett kärnvapenkrig skulle utbryta mellan stormakterna eller att ett tekniskt fel skulle kunna utlösa en enorm katastrof. Detta var precis vad som hände i USA knappt fem år efter utgivningen av Aniara:

Den 23 januari 1961, bara några dagar efter John F Kennedys installation som president, fick ett amerikanskt bombplan tekniska problem och råkade släppa två vätebomber över Goldsboro i North Carolina. Tidigare hemligstämplade dokument, som brittiska *The Guardian* publicerade för några år sedan, visar att en av bomberna bara var sekunder ifrån att detonera. Atombomben som fälldes över North Carolina hade en sprängkraft på fyra megaton och var således 260 gånger kraftigare än den bomb som USA fällde över Hiroshima 1945.

Incidenten började med att ett amerikanskt bombplan av typen B-52 fick problem ovanför den lilla staden Goldsboro och började rotera okontrollerat. Besättningen började hoppa från planet i sina fallskärmar.

När B52:an förlorade höjd bröts den i bitar och två vätebomber typ Mk-39 frigjordes från sina fästen och började falla till marken på egen hand. I en av bomberna fungerade det sex-stegs säkerhetssystem som skulle hindra oavsiktlig fällning, men i den andra passerades alla sex kontrollnivåer och bomben startade sin detonationsprocess.

Detonationsprocessen är uppdelad i fyra steg, och de första tre genomfördes av

bomben utan problem: Konventionella sprängämnen sköts ut runt kärnladdningen och bomben skickade ut en enorm fallskärm på 30 meter i diameter, som fick den att landa oskadd när den till sist nådde marken. När tändningen av sprängämnet till sist skulle aktiveras avbröts processen av ett strejkande relä - som var trasigt av en ren slump.

"Ett enda lågspänningsrelä med Dynamo-teknik räddade USA från en enorm katastrof", sammanfattar Parker F Jones, författare till den släppta rapporten och på 1960-talet chef för säkerheten kring USA:s kärnvapen.

En av Mk 39-bomberna i Goldsboro, i stort sett oskadd, med fallskärmen fortfarande monterad.

Just nu, i början av oktober 2016, är kärnvapenhotet fortfarande en realitet. Mänskliga misstag eller terroristattacker kan lätt föra oss till randen av en katastrof. De nio stater som har kärnvapen visar ingen vilja att göra sig av med sina nukleära arsenaler. Tvärtom moderniserar och utvecklar man dem för mångmiljardbelopp för att kunna möta framtida "säkerhetshot". Ett orostecken är dessutom just nu den ökade spänningen mellan kärnvapenmakterna Indien och Pakistan.

Ändå finns det hopp. Som Harry Martinson uttryckte den i en intervju 1957: "Människan är tveklugen. Hon vet att vulkanen ska spruta eld, men ändå odlar hon spenat på dess slutningar." De som "odlar spenat" på vulkanens "slutningar" just nu är de sex stater (Brasilien, Irland, Mexiko, Nigeria, Sydafrika och Österrike) som tagit initiativet till att inleda en process i FN:s generalförsamling som ska leda till ett förbud mot kärnvapen i hela världen. Initiativet stöds av ytterligare 121 stater, dock ännu inte Sverige! Låt oss hoppas att vårt land snarast ansluter sig och uttalar sitt tydliga krav på

att världens kärnvapen måste avskaffas. En sådan nyhet skulle vara mycket välkommen
- varför inte på Aniaradagen 2016?

Åke Widfeldt